

250 LLOCS (més enllà dels tòpics) QUE HAS DE CONÈIXER

Per celebrar la publicació del número 250 de la revista Descobrir t'ofereixo una llista de 250 indrets dels Països Catalans que són de visita imprescindible.

La selecció inclou des d'ermites i estanys fins a palaus, viles closes, jaciments arqueològics, boscos i camins històrics. Tots els indrets són espectaculars, i no són els més turístics.

A l'hora de fer la tria, hem procurat que siguin descobertes, que siguin llocs poc coneguts i molt sorprenents. No te'ls perdis!

(César Barba)

ALT PRINEU I ARAN

1. Sant Quirc de Durro

Picapedrers, pintors i artesans provinents de la Llombardia van recórrer la vall de Boí a l'edat mitjana per construir les esglésies més estilitzades del nostre país. Una d'elles és Sant Quirc de Durro, situada en un lloc privilegiat i amb una funció molt concreta: protegir les pastures d'alta muntanya.

2. El nucli de Pont de Suert

El Pont de Suert, que vol dir "el pont de pont", té un nucli antic d'origen medieval, una època que es respira a les places Major i del Mercadal, al carrer Major, d'Avall i l'Escú, i al palau abacial, entre altres racons. Una sorpresa.

3. El Querforadat

Situat a 1.300 m, el Querforadat té el privilegi de disposar de la millor vista del vessant nord de la serra del Cadí. Del seu castell del segle XI només en queden alguns vestigis, i al seu peu destaca l'església romànica de Sant Genís, que conserva una de les piques baptismals més antigues de l'Alt Urgell.

4. L'estany de Cavallers i la pleta de Riumalo

La presa de Cavallers se situa a 1.782 m, en un bell paratge del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici. A la cua de l'embassament hi ha la cascada de Riumalo de més de 20 m. Superada la cascada, s'accedeix a la pleta (clos on es recull el bestiar) de Riumalo, un dels racons més agradables del Parc.

5. La brama a Boumort

A la tardor, el cérvol entra en zel i té lloc la brama, un dels espectacles naturals més sorprenents a casa nostra. A la Reserva Nacional de Caça de Boumort es pot observar els mascles intentant atreure femelles cap als seus harems, amb l'impressionant ressò dels brams.

6. La catedral de la Seu d'Urgell

És l'única catedral romànica que es conserva al Principat. Es creu que l'església i el claustre els van construir mestres llombards cap al segle XII. L'antic edifici del deganat i l'església de la Pietat formen avui el Museu Diocesà, que recull precioses peces d'art sacre del bisbat d'Urgell.

7. Arsèguel

Amb carrers de pedra sinuosos esquitxats de casalots amb balcons de fusta, Arsèguel té com a teló de fons les imponents penyes del Cadí. Al Pont d'Arsèguel, arran del Segre,

encara hi ha la fàbrica de llanes, que funciona amb energia hidràulica. Completen la visita l'església de Santa Coloma i el Museu de l'Acordió.

8. Montlluís i el Tren Groc

Situat a l'alta Cerdanya, a 1.600 m d'altitud, Montlluís és un poble fortificat inclòs en la llista de patrimoni de la humanitat de la Unesco, juntament amb altres ciutats fortificades construïdes pel marquès de Vauban al segle XVII.

Montlluís és també una de les estacions del Tren Groc, la línia turística que connecta la Cerdanya i el Conflent.

9. Tuixén

Aturonat a 1.206 m d'altitud, Tuixén és un excel·lent punt de partida per a les excursions pel Parc Natural del Cadí-Moixeró. A la vila hi ha l'església romànica de Sant Esteve i el Museu de les Trementinaires, que recorda l'antic ofici de les dones del poble, que elaboraven remeis amb plantes medicinals.

10. El romànic de Coll de Nargó

Les esglésies i relíquies romàniques són el major atractiu del terme de Coll de Nargó, entre les quals destaquen la de Sant Climent, del romànic primitiu, i la de Sant Romà de Valldarques, amb un campanar decorat amb sanefes llombardes.

11. El prat de Cadí

Aquest gran prat alpí situat a 1.820 m és un dels racons més suggeridors del Parc Natural del Cadí-Moixeró. L'accés a peu des del poble d'Estana es fa en poc més d'una hora, i l'arribada és gairebé teatral, com si de cop i volta s'alcés el teló i aparegués un enorme amfiteatre vegetal envoltat pels cims rocosos més alts del Cadí.

12. El romànic de Bellver de Cerdanya

Bellver dibuixa el seu perfil des del campanar de Sant Jaume. Als afores de la població destaquen l'església de Santa Maria de Talló, l'exemple més monumental del romànic cerdà, Sant Marcel de Bor i l'església romànica de Sant Serni, a Coborriu.

13. L'estany de Malniu

14. La vall de la Llosa

15. Les Guilleteres

Les Guilleteres conformen un curiós paisatge de *badlands*, formacions geològiques que permeten apreciar les diferents capes i coloracions de la roca, i que la gent del país anomena *esterregalls*. Formen part de l'Espai Protegit dels Tossals d'Isòvol i Olopte, i shi ha adaptat un itinerari per endinsar-s'hi i recórrer-lo còmodament.

16. Les petjades de dinosaure a Isona

La Conca Dellà conserva restes d'ous, ossos i petjades dels darrers dinosaures que van habitar Europa. Aquest territori era, fa 70 milions d'anys, una selva semblant a la de l'Amazònia. El Museu de la Conca Dellà, a Isona, fe de centre d'acollida del Parc Cretaci.

17. L'estany de Montcortès

L'estany de Montcortès té la singularitat que, juntament amb els de Basturs, és l'únic del Pirineu d'origen càrstic; és a dir, la roca es va enfonsar formant una cubeta que s'omplí

d'aigua. L'estany forma part de la travessa senderista El Cinquè Llac, entre el Pallars i l'Alta Ribagorça

18. L'estany Gento i el seu telefèric

La vall Fosca va ser pionera en la construcció de centrals hidroelèctriques. Algunes d'aquestes infraestructures tenen avui un ús turístic, com el telefèric que uneix l'embassament de Sallente i l'estany Gento.

19. L'estany de Certascan

L'estany de Certascan, el més gran del Principat, es troba a 2.236 m, al terme de Vall de Cardós. Al seu entorn hi ha també l'estany de Naorte i els de Romedo, un territori feréstec. Fins i tot els impulsors d'una travessa per la zona s'han atrevit a anomenar-la La Porta del Cel.

20. Santa Maria de Covet

L'església de Santa Maria de Covet, al municipi d'Isona i Conca Dellà, s'ha fet famosa per llur portada esculpida, una de les més originals del romànic del Principat. S'hi pot veure representat tot un programa iconogràfic i teològic de les diferents creences de l'època.

21. El castell i l'església de Mur

El castell de Mur constitueix l'exemple de fortalesa romànica del segle XI més ben conservada de tot el Principat. Al seu redós s'alça l'església de Santa Maria, també del segle XI, amb un magnífic claustre del segle XII.

22. Figuerola d'Orcau

Figuerola d'Orcau, vila agregada al terme d'Isona i Conca Dellà, és el que conserva millor la seva estructura de vila closa medieval. Figuerola té una història mil·lenària relacionada a la cultura del vi i la vinya al Pirineu, un maridatge que es renova cada any, en el mes d'agost, durant la Festa JazziVi.

23. Vila closa d'Escaló

Entrada natural pel sud de les Valls d'Àneu fou un lloc estratègic del comtat de Pallars. Fruit de la seva importància medieval, conserva tota la vila closa, amb les cases a banda i banda d'un carrer corbat i dos portals que permeten l'accés a l'interior del poble. Al sud hi ha l'antic monestir de Sant Pere del Burgal.

24. El pla de Corts

Les bones condicions ambientals del pla de Corts, un fèrtil altipla situat entre Peramea i Bretui, han fet que sigui un entorn força habitat des de l'antiguitat, amb nombroses restes arqueològiques i un interessant exemple de llac d'origen tectònic, l'estany de Montcortès, que ha originat un indret de gran bellesa natural.

25. Gerri de la Sal

En arribar a Gerri de la Sal es distingeix, a la riba esquerra de la Noguera Pallaresa, l'abadia de Santa Maria, de principis del segle IX, destaca per la seva magnífica espadanya de tres pisos. Travessant el pont tornem a Gerri per gaudir de l'Alfoli —que conté el Museu de la Sal— i de les salines, que és a tocar del poble.

26. La mata de València

És el bosc d'avets més gran del vessant sud dels Pirineus, un bosc madur excepcional situat a l'Alt Àneu, paradís d'espècies d'ocells emblemàtics com el gall fer. Els avets poden arribar a sobrepassar els 40 metres d'alçària.

27. Esterri d'Àneu

Esterri és un poble de regust medieval. A la Casa Gassia funciona l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu, que dona a conèixer les formes de vida tradicionals del Pallars i agrupa diversos espais com el conjunt monumental de Son, Sant Joan d'Isil o Sant Pere del Burgal.

28. La vall Ferrera

La història de la vall Ferrera es pot trobar a llocs com la serradora d'Àreu, que ajuda a comprendre el paper de l'aigua com a font d'energia per serrar la fusta, moldre el cereal i produir electricitat; i a l'Ecomuseu Casa Sintet d'Alins, on es poden conèixer els costums i les tradicions de la vall vinculats a una casa pairal.

29. El circ de Colomers

Dels molts espais increïblement bells del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, el circ de Colomers n'és protagonista per mèrits propis. Situat al nord de l'espai protegit i esquitxat per un rosari de llacs, una línia de muntanyes en forma d'amfiteatre tanca la vall, totes fregant els 3.000 m, presidides pel Gran Tuc de Colomers.

30. Era Artiga de Lin

L'Espai Natural d'Era Artiga de Lin, format per un bell prat tancat per muntanyes imponents, amaga un dels secrets més ben guardats de la Vall d'Aran, els Uelhs deth Joeu. Aquesta cascada d'aigua provinent de la glacera de l'Aneto apareix de sobte, saltant i precipitant-se per un barranc vertical. Es troba als termes d'Es Bòrdes i Vielha e Mijaran.

31. L'església de Sant Just i Sant Pastor de Son

Amb el seu magnífic campanar de quatre pisos, aquesta església domina el nucli de Son, al terme d'Alt Àneu. El temple es va edificar als segles Xi i XII, i quatre-cents anys després s'hi va incorporar una de les joies actuals, el retaule gòtic format per vint-i-tres peces amb escenes sacres.

32. El Crist de Mijaran

A l'església de Sant Miquèu, al centre de Vielha, es conserva el Crist de Mijaran, una talla romànica del segle XII que formava part d'un conjunt escultòric, un davallament, que va ser derruït durant la Guerra Civil. Es creu que el mestre d'Erill en va ser l'autor. Al mateix artista s'adjudica el Crist que es conserva a Sant Andrèu de Salardú.

33. Bausen

Envoltat de boscos d'avets i faigs i rodejat d'alts cims, Bausen és el municipi més septentrional del Principat. A la Vall d'Aran és coneguda la història dels amants de Bausen. La Teresa va morir de pena i, com que no va poder ser sepultada al cementiri, tot el poble va decidir enterrar-la al bosc, en un lloc molt visitat.

34. L'església de Bossòst

L'església de l'Assumpció de Maria és l'exemple més notable de l'arquitectura religiosa de la Vall d'Aran, i pels experts, la més fidel a l'estil romànic definit al segle XII. En destaca la portalada principal, amb capitells historiatos.

35. Eth Saut deth Pish

És el salt d'aigua més alt de la Vall d'Aran, amb dues caigudes, una de superior de 25 m i una altra de més petita a sota. Està situat a la vall de Varradòs, envoltat de boscos d'avet i pi negre, encara que l'aigua prové d'Er Embut, un embornal situat a la vall de l'Unhòla.

36. El bosc de Varicauba

És una de les avetoses més valuoses de l'Aran, exposada a les masses d'aire humit procedents de l'Atlàntic. Es pot recórrer des del refugi de Bassa d'Oles, un idíl·lic racó de muntanya a la vora d'un estany envoltat de pinedes, al costat del qual hi ha un centre d'educació ambiental.

37. Les petjades de dinosaures a Fumanya

L'explotació minera a cel obert de Fumanya, al terme de Fígols, va deixar al descobert un jaciment paleontològic amb més de 3.500 empremtes de dinosaures. Un centre d'interpretació permet conèixer l'extraordinària relació entre geologia, mineria i paleontologia.

38. El pas dels Gosolans

A 2.426 m d'altitud, és un històric coll de muntanya de la serra del Cadí, entre el Berguedà i la Cerdanya, molt freqüentat fa temps per segadors i traginers. Amb magnífiques vistes de la plana de la Cerdanya i dels cims pirinencs, s'hi accedeix des de Gósol i des del refugi de Prat d'Aguiló tot seguint la Ruta dels Segadors. Pablo Picasso, l'any 1906, després de la seva estada a Gósol, també el va recórrer.

39. Els jardins Artigas a la Pobla de Lillet

El 1905, l'industrial Joan Artigas va demanar a Antoni Gaudí idees per a l'arranjament d'uns jardins a prop del riu. L'arquitecte ve fer un disseny en concordança amb el seu treball d'aquell moment, el Parc Güell, amb ponts i gloriets de pedra sense polir.

40. Sant Quirze de Pedret

Aquesta església del terme de Cercs és una important relíquia de l'època preromànica. La construcció principal és del segle X. Les pintures de l'interior són reproduccions dels murals conservats al Museu Diocesà i Comarcal de Solsona i al Museu Nacional d'Art de Catalunya.

41. La vall de Gresolet

S'estén pel vessant nord del Pedraforca i està coberta per un dens bosc de pins roigs amb rodals de faigs i avets, dit la бага de Gresolet. El seu mirador ofereix les millors panoràmiques del Pedraforca i la serra d'Ensija. Cap al fons de la vall hi ha el santuari de la Mare de Déu de Gresolet, a Saldes.

42. El nucli vell de Bagà

L'antiga capital de la baronia de Pinós conserva la seva grandesa al nucli antic, com la porxada plaça Major, famosa pels edificis on residia la noblesa que acompanyava els barons de Pinós; els fragments de muralla medieval, el pont de la Vila, del segle XIII, i l'església de Sant Esteve, de transició del romànic al gòtic.

43. La vall de Lord

És una petita vall prepirinenca situada a l'alt Solsonès, esquitxada de serres, prats i boscos de pins. Les construccions romàniques més monumentals són l'església de Sant Pere de Graudescales i, especialment, l'antic monestir de Sant Llorenç de Morunys, un magnífic exemple de romànic llombard.

44. El Museu Diocesà de Solsona

Creat l'any 1896 per preservar el patrimoni del bisbat, aquest museu custodia una valuosa col·lecció d'arqueologia i art sacre. Situat a l'edifici del Palau Episcopal, les seves peces

cobreixen pràcticament totes les èpoques de la història des del neolític, amb conjunts murals romànics i grans obres del gòtic.

45. El pla de Busa

És un altiplà que s'aixeca sobre la vall de Lord, entre l'Aigua d'Ora i el Cardener. Està envoltat per cingleres de fins a 200 m, i amaga racons privilegiats com el mirador de la Creu del Capolat, que planeja sobre el pantà de la Llosa del Cavall, i la presó de Busa, utilitzada durant la Guerra del Francès.

46. El cementiri modernista d'Olius

L'any 1915 el bisbe de Solsona va encarregar un nou cementiri per al poble d'Olius a l'arquitecte Bernadí Martorell i Rius. Influït pel modernisme, Martorell va idear un recinte que integra les roques, el desnivell del terreny i la vegetació. Un espai singular on les tombes i els panteons estan excavats en les pedres.

CATALUNYA CENTRAL

47. Els cinc pobles de Pujalt

El municipi de Pujalt, situat al límit de l'Anoia amb la Segarra, es reparteix en cinc petits nuclis: Conill, la Guàrdia Pilosa, l'Astor, Vilamajor i Pujalt mateix. Tots conserven antigues cases de pedra, carrerons estrets i passos coberts. A Pujalt destaquen les restes d'un campament de l'Exèrcit Popular de la República durant la Guerra Civil.

48. El castell de Claramunt

Sentinella de la conca d'Òdena, aquesta fortalesa formava part dels Castells de Frontera, línia de defensa contra l'islam al segle IX. Amb la seva imponent muralla, és actualment el castell millor conservat de l'Anoia i un dels més evocadors de Catalunya, que ajuda a entendre com era la vida als castells catalans a l'edat mitjana.

49. La torre de la Manresana

Al segle X, les conquestes del comtat d'Osona eren custodiades per una xarxa de torres de guaita, la més ben conservada de les quals és la Manresana, als Prats de Rei. La torre era el darrer refugi per als defensors del castell que s'aixecava al seu voltant.

50. La Tossa de Montbui

Encimbellada a la part més alta d'un turó que forma part de la serra de Miralles, a 620 m, la Tossa de Montbui conserva la torre de vigilància del castell i l'església de Santa Maria, consagrada el 1032 per l'Abat Oliba. El seu mirador permet albirar un ampli territori, des de la conca d'Òdena fins a Montserrat.

51. Les Flandes de Piera

Al voltant de Piera s'amaga un paratge curiós, diferent de l'entorn de la depressió del Penedès en que se situa. Aquest paratge és conegut com les Flandes: l'erosió ha deixat al descobert un impressionant paisatge argilós amb totes les tonalitats d'ocres.

52. La séquia de Manresa

Activa i en funcionament després de més de sis segles d'existència, la séquia és el canal medieval que ha permès el creixement de Manresa i de bona part del pla de Bages. L'agradable camí que voreja el seu recorregut permet conèixer antics masos i espais naturals transformats per l'aigua, així com temples i fortificacions.

53. La cova de Sant Ignasi

En el seu camí cap a Terra Santa, sant Ignasi de Loyola va fer una parada a Montserrat i després a Manresa, els anys 1522 i 1523, on va passar les nits en una cova. La bala es conserva amb fidelitat i s'ha completat amb el santuari de la Cova, una bona mestra del barroc català.

54. La vall Salina de Cardona

La vall Salina és la raó de ser i causa de l'esplendor de Cardona i el seu castell. L'home s'ha aprofitat d'aquest recurs mineral des del neolític fins a l'actualitat, amb un sistema d'explotació a cel obert que es va anar mantenint invariable. Un itinerari senyalitzat ens permet recórrer aquest espai.

55. Els cingles de Taverdet

Amb una aurèola permanent de núvols als morros i els peus entollats al pantà de Sau, Taverdet té un dels principals atractius al capdamunt del penyasegats que envolten el poble. Un mirador enfilat al congost treu el cap a les cingleres del Collsacabra, un massís rocós d'impressionant verticalitat que serveix de marc a una vall profunda i vegetal.

56. Mura

Just al límit del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, Mura és un dels pobles més pintorescos del Bages, amb places i carrerons que puguen i baixen entre cases de pedres i balcons dels qual descendeixen aromes de flors silvestres. Els habitatges s'agrupen entorn de l'església romànica de Sant Martí.

57. Les tines de la vall del Flequer

La petita vall del Flequer, a la serra de l'Obac, aplega un original conjunt de construccions en pedra seca als marges de les antigues vinyes. Són tines destinades a emmagatzemar el raïm. El seu bon estat de conservació suggereix una ruta natural amb aires etnogràfics.

58. Santa Maria de l'Estany

El petit municipi de l'Estany, situat en ple altiplà del Moianès, és reconegut al llarg del país pel monestir de Santa Maria, el claustre del qual és una de les joies més preuades del romànic català, amb 72 capitells bellament esculpits. Destaca també l'església, en la qual les pedres nues conserven l'estil del segle XII.

59. El castell de la Popa

Completament encimbellat en una roca aïllada amb forma de xampinyó, el castell de la Popa és un dels més originals del país. Documentat des de l'any 1014, val a dir que va aguantar millor els primers mil anys que no pas els darrers cent, encara que la seva ubicació continua regalant una vista magnífica dels massissos muntanyosos de la zona.

60. Les coves del Toll

Les coves prehistòriques de Moià tenen un total de 1.148 m de profunditat, amb una part visitable de 180 m. És una de les coves d'Europa més riques en fauna del quaternari: s'hi han trobat restes d'hipopòtams, rinoceronts i lleons, entre altres mamífers, que es poden veure al Museu Arqueològic i Paleontològic de Moià.

61. Vic i el romànic

De la catedral que el bisbe Oliva va construir a Vic al segle XI, avui en resten el campanar, el més alt del Principat d'estil romànic, i la cripta, encara que recentment s'ha descobert una nau del segle XI sota la catedral. L'altre monument romànic de la vila és el pont de Queralt, utilitzat fins el 1274 per entrar a Vic venint de Barcelona.

62. Sant Pere de Casserres

Poques vegades la construcció d'un pantà millora el paisatge. Però en el cas del monestir de Sant Pere de Casserres, situat al damunt d'un meandre del Ter, el negament ha ressaltat l'indret. El conjunt benedictí, d'estil romànic, es va fundar l'any 1005.

63. Santa Maria de Lluçà

Des de l'exterior mai ens imaginariem els valuosos llegats que amaga aquest monestir agustinià, que conserva l'església romànica, un harmoniós claustre amb columnes i capitells treballats, i un grup de pintures gòtiques del segle XIV.

64. La Foradada de Cantonigròs

Un dels paratges naturals més sorprenents de Cantonigròs és aquest engorjat que fa la riera de les Gorges, on l'aigua es desploma sobre el gorg al costat d'un gran esvoranc a la roca. Val la pena anar-hi a la primavera, quan hi baixa molta aigua, i amb la cascada glaçada a l'hivern.

65. Folgueroles

És un petit municipi situat a cavall de la plana de Vic i les Guilleries. El 17 de maig del 1845 va veure néixer Jacint Verdaguer, i encara avui conserva diversos espais dedicats a l'autor de Canigó, com la casa familiar on el poeta va viure, convertida en museu, i n s'exposen les seves etapes biogràfiques.

66. El salt del Mir

A l'extrem nord d'Osona, fent de límit amb el Ripollès, hi ha la subcomarca del Bisaura, on s'amaguen els molins i el salt del Mir. Es tracta d'un conjunt de tres antics molins fariners que funcionaven amb la força d'una espectacular cascada, que cau des d'uns 35 metres d'alt, en un bell racó natural a prop de Santa Maria de Besora.

67. El santuari de Bellmunt

La serra de Bellmunt separa el Bisaura de la plana de Vic amb els seus boscos de roures, alzines i faigs. Al seu cim, a 1.246 m i damunt la pedra viva, s'aixeca el santuari de Bellmunt (l'ermita al cel suspesa de Mossèn Cinto Verdaguer), que ofereix la panoràmica més extensa d'Osona i el sud del Ripollès.

COMARQUES DE BARCELONA

68. Jujol a Sant Joan Despí

A Sant Joan Despí trobem un del llegats més importants de l'arquitectura modernista de Josep Maria Jujol. La construcció de la Torre de la Creu, al costat de l'estació del tren, al costat de l'estació del tren, va marcar l'inici de la relació de l'arquitecte amb la ciutat, on, entre altres edificis, va aixecar la seva obra emblemàtica, Can Negre, seu avui del Centre Jujol-Can Negre.

69. El temple romà del Paradís

El barri gòtic de Barcelona sorprèn amb les restes d'un temple romà, amagat en una casa del carrer del Paradís —actualment seu del Centre Excursionista de Catalunya—. L'origen del temple d'August es remunta a la fundació de la ciutat, i només en resten quatre columnes, fragments del transsepte i el podi.

70. El carrer d'Aiguafreda d'Horta

Aquest carrer de Barcelona és conegut com el carrer de les bugaderes. El privilegi de disposar d'un pou a cada casa i safareigs públics va fer que les dones del carrer oferissin els seus serveis com a bugaderes a qui s'ho pogués permetre. El carrer manté els safareigs.

71. El cementiri d'Arenys de Mar

Salvador Espriu el va triar com a element central de l'obra Cementiri de Sinera (Arenys al revés), el que va contribuir a la fama d'aquest camp sant, esquitxat d'escultures de Josep Llimona i Venanci Vilamitjana, i magnífic exemple dels cementiris mariners mediterranis.

72. Sant Pau del Camp

Tot i viure a Barcelona, no hi ha gaire gent que conegui el monestir romànic del carrer Sant Pau, al barri del Raval. La làpida funerària de Guifré II Borrell, mort l'any 911, ajuda a datar l'origen d'una de les esglésies més antigues de la ciutat, que té al claustre uns arcs lobulats que són únics a Europa.

73. Els jardins del Baluard

Del conjunt d'antigues muralles de Barcelona. enderrocades el 1854, l'únic fragment que en queda en peu és el que està associat a les Drassanes Reials (actual Museu Marítim de Barcelona), en l'anomenat *portal de Santa Madrona*. Al seu costat, ocults als ulls dels turistes, destaquen els jardins del Baluard, amb una panoràmica original de la zona.

74. El monestir de Pedralbes

Es va fundar en el segle XIV, i és un dels millors exemples del gòtic català. Comprèn l'església i el monestir, que s'articulen entorn de l'espaiós claustre de tres pisos. S'hi exhibeix una àmplia mostra d'obres d'art, objectes litúrgics i mobiliari que la comunitat de les clarisses ha anat aplegant al llarg dels segles.

75. El castanyer Gros de Can Cuc

Aquest castanyer és el més gran de la seva espècie a la península Ibèrica. Els biòlegs asseguren que té més de 600 anys, i encara mostra un aspecte ufanós, sobretot a la tardor, quan la capçada es tenyeix de tons ocres. El tronc és buit, i tan gran que es diu que a l'interior hi vivia un carboner. Es troba al Parc Natural del Montseny.

76. El salt de la Rierada de Molins de Rei

La riera de Vallvidrera manté l'entorn natural de ribera millor conservat del Parc de Collserola. Amagat en un bell racó d'aquesta riera, entre Molins de Rei i el Papiol, trobem el salt d'aigua i la Rierada, un parell d'encantadores cascades enmig d'una frondosa vegetació.

77. La plaça de Masadas

Tothom a Barcelona ha passat per la plaça Reial, però pocs coneixen la plaça de Masadas, també porticada, però que es conserva com a plaça de barri, a la Sagrera. El mercat cobert va ser enderrocat i es va crear aquest espai i envoltat de porxos.

78. La Casa Vicens

Oberta recentment al públic, aquesta joia arquitectònica, patrimoni de la humanitat per la Unesco, va ser la primera obra rellevant d'un jove Antoni Gaudí, de 31 anys. S'aixeca en un racó del barri de Gràcia, com un oasi tranquil d'atmosfera oriental i mudèjar, coberta d'espectaculars rajoles i diverses referències a elements naturals.

79. Bétulo i la Casa dels Dofins

La ciutat de Bétulo va ser fundada pels romans cap a l'any 100 aC. Els testimonis que se'n conserven fan del jaciment arqueològic d'època romana de Badalona un dels més importats del Principat. Es destaquen la Casa dels Dofins i les termes i el carrer decumanus, al subsòl del Museu de Badalona.

80. La Masia Freixa de Terrassa

Encara que el primer pensament és que ens trobem davant d'una mesquita turca de l'època de Sinan, la Masia Freixa és una de les joies del modernisme industrial català. Situada al parc de Sant Jordi de Terrassa, fou originalment una fàbrica de filats, restaurada per Lluís Muncunill com a residència particular.

81. El poblat ibèric de Puig Castellar

Habitat per la tribu dels laietans, el de Puig Castellar és un dels poblats ibèrics més ben conservats dels voltants de la ciutat de Barcelona. Amb una magnífica vista de l'entorn, el jaciment de Santa Coloma de Gramanet permet visitar la reconstrucció d'una casa amb un molí a l'interior.

82. Sant Miquel del Fai

Just on el Tenes i el Rossinyol es barregen, trobem Sant Miquel del Fai, envoltat pels impressionants saltants d'aigua que formen ambdós rius. Val la pena anar-hi després d'una bona tempesta. La Diputació de Barcelona va comprar l'espai l'any passat i l'està adequant per permetre-hi la visita lliure i gratuïta.

83. El monestir de Sant Cugat

Es va fundar a finals del segle IX, i fins no fa gaire va viure de diferents aportacions, que avui li donen aquest aire eclèctic. Però el que no ha canviat és el claustre, l'espai preferit per admirar l'estil romànic del seus arcs i columnes dobles amb capitells bellament decorats.

84. Els boscos de la Font Groga

Són un dels espais de major interès naturalístic del Parc Natural de la Serra de Collserola. Malgrat ocupar poc més de 100 ha, la seva significació biològica és molt important: és una de les escasses mostres de bosc madur, format d'alzines i roures, que hi ha a la serra.

85. El Montcau

Amb 1.056 m d'altitud, és, després de la Mola, el segon pic més alt del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. L'espectacularitat de la muntanya, la seva vista i l'accessibilitat el fan molt popular, i tots els caps de setmana s'hi veuen grups d'excursionistes i famílies que afronten l'ascensió clàssica des del coll d'Estenalles.

86. La Seu d'Ègara

Darrere la seva estètica romànica el conjunt monumental de la Seu d'Ègara, al bell mig de Terrassa, amaga un tresor incalculable. Són vestigis d'èpoques molt més antigues, com els testimonis del primer art cristià, de l'arquitectura de l'època del regne dels visigots i d'un recinte religiós dels darrers temps de l'imperi romà.

87. El dolmen de Pedra Gentil

El dolmen de Pedra Gentil és un dels més coneguts i millor conservats del Parc del Montnegre i el Corredor, un imponent megàlit que remunta el seu origen a més de 4.000 anys. Tothom al Vallès sap que és un lloc de reunió de bruixes, i que si hi ha tempesta és perquè les fetilleres són allà celebrant un sàbat.

88. La Santa Cova de Montserrat

La Santa Cova és la capella troglodítica adossada a la roca on, segons la llegenda, uns pastors van trobar la imatge de la Mare de Déu de Montserrat, la famosa *Moreneta*. Al camí d'accés hi ha un conjunt escultòric amb obres d'Antoni Gaudí i de Josep Llimona.

89. L'Espai Remolar-les Filipines

Al marge dret del tram final del Llobregat trobem els principals paisatges del Delta: jonqueres, prats humits, platges i estanys litorals. Destaquen l'estany del Remolar i la maresma de les Filipines, per la varietat d'ocells aquàtics que s'hi apleguen: corbs marins, ànecs, martinets...

90. La plaça porxada de Granollers

A la plaça Gran de Granollers sorprenen quinze columnes cobertes per una teulada de quatre vessants. És el monument emblemàtic de la ciutat, construït entre el 1586 i el 1587 com una llotja de gra, per cobrir el blat que s'hi venia al mercat. Avui és el cor de la vila.

91. El far de Calella

Situat al cim d'un promontori al final de la platja de Garbí, el far de Calella és el símbol de la població. En marxa des de l'any 1859, actualment acull un centre d'interpretació on s'expliquen les seves funcionalitats de comunicació. A l'exterior del far es pot gaudir d'un excel·lent mirador de la costa i de les muntanyes de l'entorn.

92. La capella dels Dolors de Mataró

La basílica de Santa Maria de Mataró acull un dels exemples més destacats del barroc religiós català, la capella dels Dolors, edificada entre els segles XVII i XVIII i completada més tard amb frescos, escultures i olis d'Antoni Viladomat, autor també de la decoració de la sagristia

93. Hortsavinyà

Envoltat de boscos i camins on fer agradables passejades i explorar el Parc del Montnegre i el Corredor, Hortsavinyà és un veïnat disseminat del municipi de Tordera. En destaca l'església de Sant Llop, que sorprèn per la seva grandiositat en una petita població de muntanya, amb la rectoria i un hostal.

94. El santuari del Corredor

Les serres del Montnegre i el Corredor sobreviuen com illes verdes, envoltades de conurbacions i representatives d'ambients mediterranis costaners. Aquests valors naturals conviuen amb altres d'històrics i religiosos, com el santuari del Corredor, que és centre d'aplecs i pelegrinatges.

95. El mercat de Sant Antoni

La restauració del seu mercat ha saldat un vell deute de la ciutat de Barcelona amb el barri de Sant Antoni. Aquesta joia arquitectònica del segle XIX ha estat renovada, encara que manté la tradició de les parades alimentàries al centre, els encants en els passadissos propers a la façana i el mercat dominical a l'exterior.

COMARQUES DE TARRAGONA

96. L'Institut Pere Mata de Reus

La construcció de l'institut psiquiàtric Pere Mata l'any 1898 marca l'inici de la brillant etapa modernista que va viure Reus. En aquesta obra de Lluís Domènech i Montaner,

precedent de l'Hospital de Sant Pau de Barcelona, destaca el Pavelló dels Distingits, per la riquesa ornamental i perquè ha conservat part del mobiliari original.

97. La roureda del bosc de Poblet

Un passeig pel bosc de Poblet permet observar l'única comunitat de roure reboll (*Quercus pyrenaica*, tot i que pràcticament no existeix al Pirineu) que hi ha al Principat. Aquests paisatges forestals contrasten amb les vinyes que creixen aquí i allà, el que dóna un bell joc de tonalitats que canvia amb les estacions.

98. El bosc de la Marquesa

Al litoral de la ciutat de Tarragona, entre la cala Fonda i la punta de la Móra, s'estén el bosc de la Marquesa, un dels darrers espais naturals intactes d'aquesta costa. El bosc de pi blanc es va salvar de l'especulació: la seva propietària no el va voler vendre.

99. Farena

Farena és un bonic poble de carrers empedrats i antigues cases restaurades, pertanyent al municipi de Mont-ral, a les muntanyes de Prades. En destaca l'església romànica de Sant Andreu, però el que atrau més visitants és el pas del Brugent, que forma magnífiques gorges al voltant, com el toll de l'Olla.

100. La vil·la romana dels Munts

Un dels mandataris de Tàrraco, Valeri Avit, tenia una vil·la situada als Munts, al terme d'Altafulla. Els arqueòlegs han recuperat el jaciment pel seu gran valor històric i perquè el públic pugui entendre, amb visites guiades, com funcionava aquest habitatge de luxe del segle I.

101. La vila closa d'Altafulla

Amb l'estructura clàssica de vila costanera, Altafulla acull a l'interior de les muralles un poblet i el castell de Montserrat. Vagant pels carrerons se salven arcs i passatges costeruts amb el terra de còdols, i s'ensopega amb trossos de muralla i cases nobles.

102. La pedrera romana del Mèdol

És el lloc d'on els romans van extreure les pedres utilitzades per construir els edificis més emblemàtics de Tàrraco, i forma part de la zona declarada patrimoni mundial per la Unesco a Tarragona. L'obelisc del mig indica el nivell de la roca a l'inici de les excavacions.

103. El barri del Serrallo de Tarragona

Visitar el Serrallo a mitja tarda, quan les barques de pesca comencen a descarregar les captures i es procedeix a la subhasta, pot ser una bona idea per conèixer una altra cara de la ciutat de Tarragona. Si allarguem la vetllada, podrem menjar-nos el que hem vist adés, en un dels bons restaurants de peix i marisc escampats pel barri.

104. El "Mosaic dels Peixos" del MNAT

El Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (MNAT) és el més antic i important de la seva especialitat al país. Una de les seves joies més preuades és el *Mosaic dels peixos* que presideix l'escala principal, un mostrari de les espècies que es pescaven a les costes de Tàrraco.

105. L'ermita de la Roca de Mont-roig

A 294 m d'altitud, damunt una roca vermellosa de pedra sorrenca molt erosionada, que contrasta amb el blanc llampant del santuari, l'ermita de la Mare de Déu de la Roca

s'aixeca al terme de Mont-roig del Camp amb el seu perfil inconfusible. La capella està documentada al segle XIII i té una petita plaça porticada al davant.

106. El castell d'Escornalbou

Dos motius de pes ens animen a pujar al castell monestir d'Escornalbou, al contrafort oriental de la serra d'Argentera: el conjunt monumental carregat d'història i que guarda interessants col·leccions d'art, i el mirador que hi ha sobre el Camp de Tarragona i el mar.

107. L'ermita de l'Abellera de Prades

Incrustada en una cinglera a més de mil metres, l'ermita de la Mare de Déu de l'Abellera es remunta al 1570. La ubicació li atorga una vista excel·lent sobre la vall del Brugent. Cap al 1484 hi va fer vida l'ermità Bernat Boil, company de Cristòfor Colom.

108. El camí de ronda del cap de Salou

Remodelat fa pocs anys, s'ha convertit en un nou símbol de la ciutat. La ruta voreja el *roquer*, com es coneix popularment el cap de Salou, unint la zona dels Replanells amb l'esplanada dels Pilons, i recorre 1,6 km resseguint gran part de les cales i platges del cap Salou.

109. La Mussara i els avencs de la Febró

La Mussara és un despoblat del terme de Vilaplana situat a la serra de la Mussara, a les muntanyes de Prades. Des del poble es poden visitar els avencs de la Febró, una esquadra a la cinglera que amaga l'espectacular cova Gran.

110. La cartoixa d'Escaladei

Santa Maria d'Escaladei, la cartoixa més antiga de la península ibèrica, es va aixecar a finals del segle XII als peus de les parets rocalloses del Montsant. Abandonada amb la desamortització del segle XIX, el que podem visitar ara és la magnífica portalada barroca principal, diversos claustres, el refectori i algunes de les cel·les i jardins.

111. La plaça Nova d'Alcover

Al bell mig del nucli murallat d'Alcover, la plaça Nova és un magnífic recinte porxat, amb porxos cilíndrics i de pedra a la banda superior, i recolzats sobre grans arcs a la banda de baix. Treuen el cap a la plaça imponents casalots, com Ca Figuerola, als porxos de baix, o la Casa de la Vila, a la zona superior.

112. La cova de la Font Major de l'Espluga

L'Espluga de Francolí alberga uns dels museus més originals del món. Es troba a la cova de la Font Major, situada en ple nucli urbà. És una de les set coves en conglomerats més llargues del món descobertes fins ara, i s'hi reflecteix l'activitat humana des de temps prehistòrics.

113. La Ruta de la Capona

El terme del Pla de Santa Maria té una gran concentració de construccions de pedra seca, utilitzades per separar finques, traçar camins, per recer i aixopluc. La Ruta de la Capona permet descobrir aquest entorn, un camí amable i planer de quasi 2 km, esquitxat de barraques, cossiols, arneres i marges.

114. La capella del Roser de Valls

El major atractiu del Roser són les rajoles del segle XVII que representen passatges de la batalla de Lepant. Les rajoles de ceràmica catalana vidriada i policromada són úniques en

la seva temàtica i es creu que són obra de Llorenç Passoles. La capella ja existia al segle XIII, però l'estructura actual és del segle XVII.

115. El pont Vell de Montblanc

Montblanc és una vila emmurallada amb un fantàstic conjunt monumental, tan captivador que de vegades passen inadvertits monuments rellevants com el pont Vell, obra del romànic construïda al segle XII per travessar el Francolí, que manté avui la seva estructura original.

116. El mirador de la Pena

Al sud del monestir de Poblet s'aixeca el mirador de la Pena, un esplèndid balcó per albirar bona part del país. Des de la seva esplanada veurem Vimbodí, l'Espluga de Francolí i Montblanc i, si el dia és clar, els Pirineus emmarcant aquesta vista excepcional.

117. Pratdip i els llops

Popularitzada per Joan Perucho en la seva obra *Històries naturals*, la llegenda dels dips, una mena de gossos llop que xuclaven la sang de les víctimes, roman a l'escut de la vila i el retaule de l'ermita de Santa Marina, als afores de la població. Avui la Ruta dels Dips permet conèixer bells racons del poble.

118. La Vilella Baixa

Quan l'escriptor Josep Maria Espinàs va passar pel Priorat en un viatge a peu, va batejar la Vilella Baixa com la Nova York de la comarca. Era una exageració literària, però volia reflectir la configuració d'aquest poble que, encastat a la muntanya, té cases de fins a sis pisos d'alt que aprofiten el desnivell natural.

119. El celler cooperatiu de Falset

El 1919 Cèsar Martinell va aixecar el celler cooperatiu de Falset pensant en l'estructura d'una catedral. L'edifici té una gran nau central, una façana principal amb porta de mig punt, dues torres amb merlets en forma de campanar i uns vitralls que inunden l'interior de llum.

120. El congost de Fragerau

La serra de Montsant és un valuós espai salvatge protegit com a parc natural. El riu que li dóna nom s'obre pas entre els conglomerats rocosos, excavant el congost de Fragerau, un estret meravellós, amb senders de gran bellesa que recorren el riu, voltat de formacions capritxoses i gorgs d'aigües transparents.

COMARQUES DE GIRONA

121. El centre Bonastruc ça Porta

El call de Girona és el segon barri jueu en importància d'Europa després del de Praga. La ciutat transformà l'edifici emblemàtic que al segle XV contenia la darrera sinagoga en un centre que acull el Museu d'Història dels Jueus.

122. El "Tapís de la Creació" a Girona

Coronant un turonet i amb la impressionant façana ben visible, la catedral de Girona acull una de les meravelles romàniques del país: el Tapís de la Creació, un brodat de llana molt ben conservat, de principis dels segle XII, que representa Déu durant la Creació de l'univers.

123. Sant Pere de Galligants

Al nord de Girona. el Galligants llepa gairebé les parets d'aquest monestir, que ja s'esmenta al segle XII. En destaquen el claustre i els capitells de la nau principal, ricament decorats. Acull el Museu d'Arqueologia de la ciutat.

124. Les illes Formigues

Setze petits illots que treuen el cap a la costa entre Palamós i Calella de Palafrugell formen les illes Formigues. El seu fons està foradat per nombroses coves submarines, i la superfície, pràcticament desproveïda de vegetació, és un refugi excel·lent per a diverses espècies d'ocells aquàtics, com les gavines i els corbs marins.

125. El Paratge de les Estunes

Les Estunes, a tocar del Banyoles però ja al municipi de Porqueres, és un curiós espai amb els rastres intactes d'antics terratrèmols, on un vell bosc d'alzines i roures s'ha desenvolupat sobre un dipòsit de travertins, que formen clivelles i esquerdes de gran bellesa natural per on fins i tot es pot passejar.

126. Sant Martí d'Empúries

Antiga capital del comtat d'Empúries i lloc on es va instal·lar la primera colònia grega a la Península, Sant Martí d'Empúries, al costat de les ruïnes d'Empúries, és avui un poblet restaurat i impecable, on destaquen l'església del segle XIV i les restes de l'antic castell (segles XII-XIV), a la mateixa plaça de l'Església.

127. La Reserva de l'Illa del Fluvià

És un espai protegit que antigament era una illa del riu, encara que avui és una península. Un dels seus racons més encisadors és el tram entre la resclosa de Serinyà i l'aiguabarreig de les aigües del Ser i el Fluvià, un espai amb una vegetació exuberant i bona varietat d'aus aquàtiques.

128. La roureda de Can Pascal

Aquest bosc de Camprodon està format per un bon nombre de roures de fulla gran amb un gran valor ecològic i paisatgístic. Hi ha exemplars que sobrepassen els 200 anys. Els roures, molt alts i prims, formen un sostre vegetal que amb prou feines deixa passar els raigs de sol a l'estiu i a la tardor presumeix de totes les tonalitats de daurats i ocre.

129. Castellfolit de la Roca

La vall del Fluvià ens descobreix un paisatge volcànic format a partir de colades de lava, que cobra gran espectacularitat a la muralla basàltica que, com una proa que navega sobre el riu, sustenta el nucli antic de Castellfolit de la Roca. Més fotogràfic, impossible.

130. La cala dels Frares

Pel camí de ronda que surt de la platja de Lloret de Mar s'accedeix a aquesta solitària cala situada als peus d'un petit penya-segat i al costat del castell d'en Plaja. Té un fons marí rocallós, el que la fa ideal per al busseig, i un conjunt de roques de formes curioses que sorgeixen de l'aigua com minúsculs illots.

131. La Ruta Termal de Caldes de Malavella

La Ruta Termal és una variant de la Via Verda del Carrilet, i transcorre entre Cassà de la Selva i Caldes de Malavella per un itinerari planer i sense dificultat que travessa una gran varietat de paisatges. Té un recorregut de quasi 15 km, apte per fer en família, a peu o en bicicleta.

132. Monells

Un dels pobles més bells de l'Empordà. Permet veure l'evolució de l'arquitectura popular de la zona. Del romànic es conserven parts de les muralles i torres que encerclaven el poble i el castell: d'estil gòtic, la plaça de l'Oli, el carrer dels Arcs i alguns finestrals, i del barroc perduren elements de l'església de Sant Genís.

133. Les fonts de Sant Hilari Sacalm

Al cor de les Guilleries, Sant Hilari és coneguda com la vila de les cent fonts. Una de les més famoses és la Font Picant, però n'hi ha moltes més. Conscients d'aquest regal de la natura, Sant Hilari ha potenciat el seu arranjament i senyalització, per facilitar les excursions.

134. El castell d'Hostalric

En un emplaçament estratègic, l'única via de pas entre Barcelona i Perpinyà durant l'època romana, Hostalric ha estat escenari de moltes batalles. Per això al segle XII va proveir-se d'un recinte emmurallat amb més de 600 m de mur.

135. El clot d'Espolla

És un curiós estanyol d'inundació intermitent al terme de Porqueres. Val la pena anar-hi després d'unes pluges abundants, quan s'arriba a formar una gran bassa amb aigua que prové dels mateixos corrents subterranis que alimenten l'estany de Banyoles, que així troba un sobreixidor per a l'excés d'aigua.

136. El monestir de Sant Quirze de Colera

La serra de l'Albera acull un ric patrimoni romànic, on sobresurt l'antic monestir benedictí de Sant Quirze de Colera. Des d'un petit pont que hi ha just darrere el recinte, es pot gaudir de la solitud monumental del monestir, amb el teló de fons dels puigs de la Calma i d'en Jordà.

137. El Teatre Jardí de Figueres

Eclipsat avui per altres atractius de la ciutat, el 1916 es va inaugurar a Figueres l'edifici del Teatre Jardí, dins d'un espai de la ciutat anomenat *Horta Gayolà*, l'actual plaça de Josep Pla. L'edifici modernista, recentment restaurat, és obra de l'arquitecte Llorenç Ros i Costa i llueix una bella façana ornamentada amb mosaics.

138. El dolmen de la Cabana d'Arqueta

A l'Albera hi trobem més de cent dòlmens i menhirs. Un dels més importants és el de la cabana d'Arqueta, vora la carretera d'Espolla a Sant Climent Sesebes, aixecat cap al 2600 aC.

139. Els estanys de Vilaüt

Al Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà, s'hi reuneixen un bon nombre d'espècies de fauna i flora, que arriben al màxim esplendor quan floreixen els lliris grocs i els ranuncles, alhora que hi arriben els ocells estivals.

140. Els jardins de Blanes

El jardí botànic Marimurtra i el jardí tropical Pinya de Rosa són dues joies botàniques de Blanes. El primer acull una vegetació exuberant de més de 4.000 espècies vora el mar. El segon inclou una gran col·lecció de cactus.

141. L'Ecomuseu Farinera

A més del seu ric passat medieval, Castelló d'Empúries acull indrets interessants com l'Ecomuseu Farinera, aixecat aprofitant l'antic rec del Molí. És un edifici del 1905, on es pot veure l'antiga maquinària utilitzada per transformar el blat en farina. Sorprenent.

142. Santa Maria de Vilabertran

A un quilòmetre de Figueres, el monestir de Santa Maria de Vilabertran és un dels exemples més ben conservats de l'arquitectura de les canòniques medievals. L'església (del segle XI) i el claustre (dels segles XII i XIII) són els elements captivadors del monument.

143. Les coves de Serinyà

El Parc de les Coves Prehistòriques és un dels millors jaciments d'Europa per conèixer el pas de l'home de Neandertal a l'*Homo sapiens*. L'home es va instal·lar aquí fa més de 200.000 anys, i a partir de llavors les coves van ser ocupades des del paleolític fins a l'edat dels metalls.

144. Sant Llorenç de la Muga

Aquest nucli conserva intacta l'atmosfera de vila medieval fortificada. El castell, les torres, els carrers i el canal que travessa el poble, juntament amb els vestigis de la muralla, constitueixen un conjunt urbanístic impressionant, amb la pedra com a matèria primera per a la construcció.

145. El Museu del Suro de Palafrugell

El suro ha estat la base de l'activitat econòmica de bona part de l'Empordà fins a l'entrada del turisme, i encara avui s'hi mantenen indústries que fabriquen taps, paper, roba i aglomerat de suro. Aquest museu mostra de forma didàctica i planera tot el procés d'obtenció i transformació del suro fins al producte final.

146. El molí i els arrossars de Pals

L'any 1452, el rei Alfons el Magnànim va donar llicència per construir un molí arrosser a Pals i fer un canal des del Ter. El molí encara conserva l'estructura de fortalesa i, amb mecanismes de principis del segle XX, segueix en funcionament.

147. Les cales de Begur

A un costat i a un altre del nucli de Begur, sorgeixen cales com Aiguablava i sa Tuna, que havien estat antics barris de pescadors. D'altres, com sa Riera, Aiguafreda o Illa Roja, conformen algunes de les estampes més característiques de la Costa Brava.

148. El Terracotta Museu de la Bisbal d'Empordà

La capital del Baix Empordà és un dels centres terrissers més importants de Catalunya. El Terracotta Museu de la Bisbal, en una de les fàbriques de revestiments ceràmics més antigues de la zona, està dedicat a la preservació i difusió del patrimoni vinculat a la ceràmica.

149. El monestir de Sant Feliu de Guíxols

Una de les visites imprescindibles de Sant Feliu de Guíxols és el monestir benedictí, que conserva la seva part més antiga, la romànica Porta Ferrada, que ha esdevingut un símbol de la vila. Acull el Museu d'Història de la Ciutat i és la seu de l'Espai Carmen Thyssen.

150. Santa Coloma de Fitor

Aïllada en plena serra de les Gavarres, és una de les esglésies amb data de consagració més antiga de Girona, el 29 de gener del 948. Destaca pels dos absis (el del sud fet amb la

tècnica opus spicatum) i la torre del campanar de dos pisos, amb finestrals geminats i decoracions llombardes. Un temple preciós en un entorn d'allò més feréstec i solitari.

151. Sant Joan les Fonts

El major atractiu de la població, a tocar d'Olot, és el conjunt que formen l'església de Sant Joan Baptista i el pont medieval, sota el qual serpenteja el Fluvià. El conjunt és molt fotogènic, igual que les tres colades de lava que hi ha al municipi i que es poden descobrir gràcies a una ruta senyalitzada.

152. El camí de ronda del cap de Creus

Des de Portbou, passant pel Port de la Selva, la badia de Cadaqués i arribant al golf de Roses, s'estén aquest camí de ronda que s'endinsa pel Parc Natural del Cap de Creus i ressegueix penya-segats i cales. L'itinerari, que coincideix en part a, el GR 92, recorre un territori salvatge i d'una bellesa excepcional.

153. El micvé de Besalú

El conjunt medieval de Besalú és un exemple de la convivència entre les comunitats jueva i catòlica. En són bona mostra les esglésies de Sant Pere, Sant Vicenç i Santa Maria que es barregen amb vestigis jueus, com el micvé o casa de banys rituals, l'únic recinte d'aquest tipus descobert fins ara a la península ibèrica.

154. El salt de Can Batlle

Conegut només pels veïns de Santa Pau, el salt de Can Batlle és un dels secrets més ben guardats de la comarca de la Garrotxa. És un grup de salts d'aigua que formen un gorg envoltat de vegetació frondosa, en un paratge ombrívol de gran bellesa. Des del nucli de Santa Pau, s'hi arriba per l'itinerari 14 del Parc Natural de la Zona Volcànica.

155. Els Hostalets d'en Bas

A la plana d'en Bas, a la vora del Fluvià, s'aixeca aquest petit poble de poc més de dos carrerons, ple de detalls i trets urbanístics que conserven l'essència original de l'indret. En destaquen les cases arrenclerades al carrer de la Teixeda, amb balconades de fusta plenes de flors.

156. El barri vell de Castell d'Aro

El recorregut pel nucli històric de Castell d'Aro és curt però intens. S'inicia al castell medieval de Benedormiens. Al centre apareix la plaça de Santa Maria, amb l'església consagrada l'any 1078 i la casa rectoral, envoltada per un munt de carrerons estrets i costeruts que mostren elements del segle XV al segle XVII. Un laberint deliciós.

157. Les grederes del volcà del Croscat

El Croscat és el volcà més gran de la Zona Volcànica de la Garrotxa i el més jove de la península ibèrica, amb només 10.000 anys. L'exploració de les gredes que s'hi va fer entre els anys seixanta i vuitanta del segle XX ha deixat les seves entranyes al descobert.

158. Les Roques Encantades de Sant Feliu de Pallerols

En aquest bosc màgic, els faigs i els grans blocs de roques conviuen en harmonia des de fa milers d'anys. Diu la llegenda que un dimoni habitava en aquest paratge i, quan estava de mala lluna, s'entretenia fent rodolar les roques.

159. Pont Vell de Sant Joan de les Abadesses

El primer pont romànic de la vila data del 1138, després que Guifré el Pilós fundés el monestir l'any 887. El pont fou malmès pel terratrèmol del 1428 i va ser reedificat en estil

gòtic. Al final de la Guerra Civil va ser dinamitat i, el 1976, es va reconstruir amb la gran volta.

160. L'església de Sant Jaume de Queralbs

Situat a 1.236 m, amb cases de pedra, fusta i pissarra, i carrerons estrets, Queralbs conserva l'església romànica de Sant Jaume. L'element més interessant n'és el porxo, amb sis arcs sostinguts per columnes de marbre i capitells decorats amb figures humanes i d'animals.

161. El castell de Montsoriu

Des de qualsevol punt de la vall d'Arbúcies es pot veure Montsoriu, un impressionant castell gòtic del qual es tenen referències des de l'any 1002, i que s'aixeca al cim d'un turó aïllat. Al centre del castell s'alça la torre de l'homenatge, mig enderrocada. Els murs devastats revelen encara la fermesa i la força d'un passat gloriós. Un dels grans atractius de la Selva.

162. La Ciutadella d'Ullastret

El jaciment ibèric d'Ullastret és el nucli urbà més gran d'aquesta civilització descobert fins ara a Catalunya. És una autèntica ciutat emmurallada, les troballes més antigues de la qual daten del VI aC. S'hi poden veure restes d'habitatges, carrers, cisternes i, al mig del poblat, el Museu d'Arqueologia d'Ullastret.

163. La via romana de Capsacosta

Aquesta via servia per saltar els Pirineus pel coll d'Ares i comunicar les províncies d'Hispania i la Gàl·lia. Aquest brançal de la via Augusta és un exemple notable d'enginyeria de camins, que va resistir els terratrèmols i arribà als nostres dies. El tram visitable, d'uns 8 km, transcorre pel terme de Sant Pau de Segúries.

164. Les gorges del Freser i el salt del Grill

Baixa des de la coma de Freser, a 2.400 m d'altitud, entre el puig de Bastiments i el pic de l'Infern, i abans de passar a la vora de Queralbs, el Freser s'encaixona i forma gorges, alimentades per torrents en forma de cascades, com el salt del Grill, amagat en un racó magnífic.

TERRES DE LLEIDA

165. El Tren dels Llacs

Aquesta línia es remunta al projecte d'unir les ciutats de Lleida i Sent Gironç (Ariège), que no es va completar, però va donar origen a la via fèrria entre Lleida i la Pobla de Segur, que transcorre al costat de la Noguera Pallaresa i ho fa amb un total de 41 túnels i 31 ponts, mentre travessa el cingle de Mont-roig i el Montsec. Un trajecte inoblidable.

166. Castelló de Farfanya

De lluny, l'església de Santa Maria, les restes del castell i les seves torres donen a Castelló de Farfanya un aspecte de plaça fortificada. La vila conserva la trama medieval amb carrers estrets i porxats, i una altra església, la de Sant Miquel, amb un retaule gòtic de pedra i casals renaixentistes al seu voltant.

167. L'ermita de la Mare de Déu de la Pertusa

La Noguera Ribagorçana fa de frontera fictícia. Vigilant el límit des de dalt d'una penya hi ha l'ermita de la Mare de Déu de la Pertusa, que fa de porta d'entrada sud al congost de Mont-rebei des d'un emplaçament vertiginós.

168. El nucli antic d'Àger i la col·legiata

A mesura que conqueria terres als àrabs, cap al segle XI, Arnau Mir de Tost assegurava posicions. A Àger, al peu del Montsec, va fer aixecar un castell i una col·legiata. El recinte restaurat es pot visitar. Les restes són sorprenents.

169. El monestir de Bellpuig de les Avellanes

Format per l'església gòtica, el claustre romànic i l'edifici monàstic, va agafar prou importància perquè els comtes d'Urgell hi fossin enterrats. Els sepulcres originals s'exhibeixen al Museu The Met Cloisters de Nova York, però se n'estan fent rèpliques.

170. El castell de l'Aranyó

Pràcticament encaixat entre els carrers de la població, el castell de l'Aranyó (on va néixer l'escriptor Manuel de Pedrolo) va sorgir cap al segle XIV com una torre de guaita per vigilar les tropes sarraïnes. Al 1569 es va convertir en una impressionant casa fortalesa.

171. El Museu de Guissona i el jaciment romà de Iesso

El jaciment arqueològic de l'antiga ciutat de Iesso, al nord de Guissona, és un dels més importants de la Catalunya interior. Al costat del jaciment s'ubica el Museu de Guissona.

172. La Paeria de Cervera

Situat a la plaça Major, el majestuós edifici barroc de la Paeria de Cervera fou construït al segle XVII i ampliat al XVIII. A la façana destaquen les mènsules que sostenen els balcons; cada grup representa, de dreta a esquerra, les virtuts que havien de tenir els comerciants, els cinc sentits i motius relacionats amb la presó.

173. La torre de Vallferosa

La torre de Vallferosa, al terme de Torà, és peculiar en tots els sentits. És una construcció militar que té l'origen entre els segles X i XI, però no se situa en un lloc elevat, sinó en el clot del territori. Això sí, l'alçària, de 33 metres (la torre romànica més alta de Catalunya), fa que domini molts quilòmetres a la rodona.

174. Montfalcó Murallat

Montfalcó Murallat és un petit nucli que, com el seu nom indica, és una vila closa que s'enlaira damunt un turó modest i forma l'estampa perfecta d'un poble medieval dispostat a defensar-se dels enemics. El carrer Rodó és l'única via del poble i no enganya amb el nom: fa la volta sencera al nucli i ens deixa a l'inici.

175. El nucli medieval de Guimerà

El nucli de Guimerà encara no ha perdut l'assossegat ritme rural. Els seus carrers, apinyats entorn del castell, baixen fen ziga-zaga cap a la vall del Corb, formant un laberint ideal per submergir-se sense rumb fix, passant sota els arcs que comuniquen cases i entrant per carrerons i placetes.

176. La Ruta dels Castells del Sió

La línia de castells defensius alçats entre els segles X i XI per fer enrere les tropes àrabs ressegueix el Sió, un riu modest però suficient per delimitar una línia de fortificacions que mantenia totes dues cultures separades. Avui, una ruta per la Segarra permet descobrir-los.

177. Verdú

Presidit pel castell que li va donar origen, Verdú està situat en una cruïlla de camins que feien servir els ramaders. Molts pastors s'hi aturaven per aconseguir un dels famosos *sillons*, els càntrirs de la ceràmica negra que han donat nom a la vila i que els terrissaires locals continuen coent al seus forns.

178. L'església de Santa Maria d'Agramunt

Coneguda arreu com a vila torronaire, Agramunt té un harmoniós nucli antic on l'església de Santa Maria és la joia més preuada. Construïda a partir del segle XII, el campanar ja té aires gòtics, però la portalada de ponent és un gran exemple de l'escultura romànica.

179. L'aiguabarreig Segre-Cinca

Dos cursos d'aigua provinents del Pirineu, el Segre i el Cinca, es troben en aquesta cruïlla, punt de contacte entre la Terra Ferma i la Franja de Ponent. El resultat és la unió fluvial més important de la Península, un espai natural de gran valor biològic, hàbitat de multitud d'ocells.

180. Les pintures del Cogul i l'Albí

El conjunt d'art rupestre del Cogul i l'Albí, amb altres de l'arc mediterrani, fou declarat patrimoni de la humanitat. En destaquen la Roca dels Moros, amb escenes de caça i una curiosa dansa, i a l'Albí les coves de la vall de la Coma i la balma dels Punts, amb pintures de fa entre 10.000 i 3.000 anys.

181. La Seu Vella de Lleida

Protegida per les restes de l'antic castell musulmà de la Suda, marca la silueta urbana lleidatana. El temple és romànic del segle XIII, amb molts elements gòtics, com les finestres i el claustre, que es va acabar dos-cents anys més tard. Al vespre, quan la Seu s'il·lumina, destaca sobre la resta de nucli. De postal.

182. El Parc de la Mitjana de Lleida

Compatibilitza l'ús públic com a parc urbà amb els criteris conservacionistes propis del espais naturals protegits. En aquest espai de 90 ha, travessat pel Segre, creix el bosc de ribera més ben conservat de Ponent.

183. El monestir d'Avinyanya

El monestir de la Mare de Déu dels Àngels de Seròs, va ser el primer cenobi hispànic dels trinitaris. El conjunt, avui recuperat, és format per l'església, amb pintures murals mudèjars, el claustre i els edificis residencials, i acull el Centre d'Arqueologia d'Avinyanya.

184. El monestir de Santa Maria de Vallbona

Amb vuit-cents anys de presència monàstica el monestir femení de Vallbona de les Monges forma part, amb Poblet i Santes Creus, de la Ruta del Cister. Són d'obligada visita els sepulcres, el cor de l'església —on les monges fan la pregària—, el refinat cimbori campanar i el claustre, una magnífica barreja de romànic i gòtic.

185. El Vilosell

Enlairat sobre un turó que domina un extens paisatge de les Garrigues, el Vilosell és un poble molt ben conservat, d'estructura circular i carrers empedrats. El nucli s'aplega al voltant de les escasses restes de l'antic castell, amb un bon mirador, i conserva l'església de Santa Maria, de façana barroca, i un dels antics portals del segle XIII.

186. L'estany d'Ivars i Vila-sana

Al cor de la comarca del Pla d'Urgell, al país dels secans, l'estany d'Ivars i Vila-sana és el més gran de la Catalunya interior. L'estany va ser dessecat l'any 1951 per convertir-ne les terres en camps de conreu, i es va recuperar l'any 2005, retornant-hi les seves esplèndides condicions ecològiques i paisatgístiques i també moltes espècies d'ocells aquàtics.

TERRES DE L'EBRE

187. Paüls

L'esglaonament dóna singularitat a les cases de Paüls. Gairebé totes tenen dues portes d'entrada, però situades a pisos diferents. Pels tortuosos i estrets carrers del poble s'ascendeix fins al capdamunt del turó, on hi ha l'església de Santa Maria, d'un gòtic primerenc, i les restes del castell, des d'on es domina tota la vall.

188. Els Reials Col·legis Renaixentistes de Tortosa

Tortosa va aconseguir la seva major esplendor al segle XVI, quan es va convertir en el centre cultural i artístic del Renaixement català. Els Reials Col·legis, formats pel Col·legi de Sant Jaume i Sant Maties, el Col·legi de Sant Domènec i de Sant Jordi, i l'església de Sant Domènec, són, sens dubte, el conjunt monumental renaixentista més important del nostre país.

189. Les cales del desert d'Alfama i el castell de Sant Jordi

La desolació del paisatge i la manca d'aigua dolça van fer que al litoral sud de Calafat se'l bategés com el *desert d'Alfama*. Avui és un territori molt apreciat per estiuejants d'aquí i de fora, amb diversos racons de somni com la cala Llobeta o la cala Calafató. Més cap al sud sorgeix el castell de Sant Jordi, que ja al segle XIII vigilava aquestes costes de l'atac de pirates. Va ser bombardejat al segle XVII i l'actual data del 1733.

190. La catedral de Tortosa

Iniciada el 1347, es calcula que la seva construcció va durar 412 anys, la qual cosa va redundar en uns fonaments romànics, d'interior gòtic i façana barroca. A l'interior hi destaquen els retaules de la Transfiguració, de Jaume Huguet, i el de Santa Maria.

191. El nucli mariner de l'Ametlla de Mar

Barques que es bressolen en un port arcerat, casetes blanques i finestres blaves, flaire de peix per qualsevol racó...L'Ametlla de Mar es correspon amb la postal d'una vila marinera. Passegeu per la plaça del Canó i el port.

192. L'assut de l'Ebre

L'assut de l'Ebre, obra hidràulica que sembla remuntar-se a l'època musulmana, encara és la resclosa que regula els regadius del Delta i les hortes interiors de la vall. La presa, construïda en diagonal de banda a banda de l'Ebre, transformà l'activitat econòmica i és un testimoni monumental del patrimoni industrial.

193. L'illa de Buda

L'illa més gran del Principat (1.000 ha i uns 5 km de longitud) acull la zona de major riquesa biològica del Parc Natural del Delta de l'Ebre. És Buda, una illa marítima fluvial d'accés restringit, creada per la gran aportació de sediments de l'Ebre. A l'interior de l'illa hi ha dues llacunes que són l'hàbitat d'un gran nombre d'ocells.

194. La punta de la Banya, el Trabucador i les salines de la Trinitat

La punta de la Banya, formada pels sediments de l'Ebre, és avui una reserva integral del Parc Natural del Delta de l'Ebre. Accessible per l'istme del Trabucador, hi trobem les salines de la Trinitat, explotades ja al segle XII.

195. El pas de l'Ebre en barca

A l'ombra del castell de Miravet, una de les fortaleses templeres més importants d'Europa, podem travessar l'Ebre fent servir el tradicional pas de barca, un sistema de plataforma que se serveix del corrent del riu i uns cables d'acer per anar a l'altra riba, tal com es feia fa segles.

196. La Foradada del Montsià

És un gran arc de pedra natural excavat pel vent a la serra del Montsià. S'hi arriba en una caminada de menys de dues hores des dels afores d'Amposta. La panoràmica des de l'arc és espectacular, amb la punta de la Banya, la badia dels Alfacs i la Ràpita als nostres peus.

197. Les pintures rupestres d'Uldecona

A la serra de Godall, a prop de l'ermita de la Pietat, hi ha onze abrics neolítics amb pintures que contenen 400 figures entre escenes de caça i rituals. La visita comença al Centre d'Interpretació d'Art Rupestre Abrics de l'Ermita.

198. El Poblenou del Delta i l'Encanyissada

Creat per decret fa poc més de mig segle, el Poblenou del Delta ha romàs immutable, amb casetes pintades de blanc on el pati central és l'estança més característica. Popular entre el turisme lligat a l'observació de la fauna salvatge, el Poblenou és un bon punt de partida per visitar les llacunes de la Tancada i l'Encanyissada.

199. El Centre Picasso d'Horta de Sant Joan

Pablo Picasso va encunyar una frase de la qual els hortolans se senten orgullosos: "Tot el que sé ho vaig aprendre a Horta". El genial pintor s'hi va estar un any (1899) i hi va tornar una dècada després. Avui, el Centre Picasso d'Horta recull dibuixos i reproduccions de l'artista.

200. Les roques de Benet

Al centre del massís del Port i separades d'Horta per una gran plana, les roques de Benet són una de les formacions muntanyoses més emblemàtiques de la Terra Alta i punt de referència del territori. Les seves parets emergeixen com un illot, s'aixequen gairebé 300 m, per caure a plom sobre un sòcol calcari.

201. El santuari de la Fontcalda

El Canaletes serpenteja pel centre de la Terra Alta. A prop de Gandesa el curs s'encaixa entre les penyes i passa just a la vora del santuari de la Fontcalda, un conjunt monàstic que, a més de l'església, acull l'antic balneari amb piscines naturals, on les aigües brollen a 28°C.

202. La catedral del vi del Pinell de Brai

Batejades per Àngel Guimerà, la denominació de *catedral del vi* s'estengué a un grapat de cellers modernistes de finals del XIX i inicis del XX. Obra de Cèsar Martinell, el del Pinell de Brai n'és un magnífic exemple, amb una gran façana, vitralls i arcades en rosca.

203. Els Estrets d'Arnes

És un dels paratges més bells del massís del Port, format per un abrupte laberint de boscos i roques al voltant d'un congost per on serpenteja el riu dels Estrets, que al seu pas modela

gorgs i salts d'aigua encisadors. És un curs fluvial típicament mediterrani, amb un cabal modest i que depèn molt de les precipitacions.

204. El tresor de Tivissa

A 6 km a l'oest de Tivissa, el jaciment de l'antic poblat iber del Castellet de Banyoles s'emplaça en un indret privilegiat que domina l'Ebre. Els arqueòlegs van trobar-hi copes i braçalets de plata (el tresor de Tivissa) que es conserven al Museu Diocesà de Lleida i al MAC.

205. La teixeda de Rasquera

Les teixedes són boscos formats per una antiga conífera, el teix, amenaçat d'extinció a Europa. Al Principat només en queden unes 60 hectàrees en bon estat de conservació, entre les quals destaca la monumental teixeda de Rasquera, a prop del balneari de Cardó.

206. La fageda del Retaule

El Parc Natural dels Ports encara amaga tresors sorprenents, com la fageda del Retaule, considerada la més meridional d'Europa. En aquest bosc conviuen multitud d'espècies amb arbres monumentals com el faig Pare, d'uns 250 anys, i el pi Gros, que els experts asseguren que és el pi negre més gran de Catalunya.

207. El camí de sirga de Benifallet

Fins a principis del segle XX, a les comarques de l'Ebre s'utilitzaven els camins de sirga. No eren més que sendes habilitades a les ribes de l'aigua perquè els llaguts i altres embarcacions poguessin remuntar el riu. Ara s'estan recuperant com a rutes turístiques per conèixer una part de la nostra història i també per gaudir de passejades i del magnífic hàbitat natural de la vora del riu.

PENEDÈS

208. El conjunt monumental d'Olèrdola

Està format per un seguit de restes arqueològiques, l'origen de les quals va des de l'edat del bronze fins a l'època medieval, passant pels períodes iber i romà. Cap a l'any 929 s'edifica un castell sobre les ruïnes de la ciutat, i també l'església de Sant Miquel, interessant exemple d'arquitectura medieval.

209. El Parc del Foix

A l'ombra d'altres parcs més reconeguts, el Parc del Foix acull una notable varietat d'espais naturals amb raconades ben conservades. Aquest Parc penedesenc segueix el curs del riu Foix, que neix a la Serralada Prelitoral, circula pels seus vessants del Penedès, s'obre pas pels contraforts del massís del Garraf, s'embassa en un conegut pantà i desemboca a la Mediterrània al municipi de Cubelles.

210. Els pèlags de Vilobí del Penedès

Vilobí del Penedès és un petit poble que acull un dels llocs més curiosos de la comarca de l'Alt Penedès, els pèlags, formats per l'explotació d'antigues pedreres de guix, actives des de l'època romana fins a la darrereria dels segle XX. Els pèlags han donat pas a la formació de quatre estanys, convertits en una zona humida de gran bellesa natural i importància ecològica.

211. La plaça Major de Vilafranca

Històricament hi han tingut lloc els esdeveniments cabdals de la vida de la població, i des de fa més de dos segles és la plaça castellera per excel·lència del país. Cada 30 d'agost s'hi

celebra la Diada de Sant Fèlix amb les quatre millors colles del moment. Espectacle garantit.

212. La Ruta dels Americanos de Sitges

El retorn de molts indians que van assolir l'èxit en l'aventura d'ultramar enriqué la vila de Sitges amb cases modernistes i noucentistes. La Ruta del Americanos ens porta a descobrir aquests habitatges de finals del segle XIX.

213. L'ermita de la Trinitat a Sitges

Dalt d'un barranc, l'ermita de la Trinitat és un balcó privilegiat de la Mediterrània: s'hi veu des de la desembocadura del Llobregat fins al cap de Salou. L'ermita, que ja apareix citada el 1375, té al costat una construcció modernista.

214. El Museu Romàntic Can Papiol

Can Papiol transporta a la vida quotidiana d'una família benestant del segle XIX. Darrere la seva austera façana, s'amaguen opulents salons decorats amb mobles i complements que configuren un dels pocs exemples del refinat gust vuitcentista, amb reminiscències romàntiques, que es conserven al nostre país.

215. El Palau Novella i el Parc del Garraf

El Parc Natural del Garraf acull una gran varietat d'ambients, des de les valls profundes anomenades *fondos*, fins a turons recoberts de màquies, pinedes, garrigues i vinyes. També amaga edificis sorprenents, com el Palau Novella, un bell palau indià enclavat al mig del Parc, on actualment hi ha un monestir budista.

216. Pau Casals al Vendrell

A la Vil·la Museu Pau Casals, antiga casa d'estiueig del músic a Sant Salvador, es poden contemplar objectes i records de la seva vida personal i musical, a més d'obres d'art com les escultures de l'acollidor jardí mediterrani. Just davant de la vil·la hi ha l'Auditori, que cada estiu acull les actuacions del Festival Internacional de Música Pau Casals.

217. El jaciment ibèric de Calafell

Més de vint anys d'excavacions arqueològiques i rigorosos estudis han permès la reconstrucció in situ d'aquest jaciment, on s'ha reproduït l'aspecte que les muralles, carrers i cases tenien entre els segles VI i I aC. La visita al recinte permet conèixer les formes de vida, els costums i els trets fonamentals de la cultura ibèrica.

CATALUNYA DEL NORD

218. Les Orgues d'Illa

Són unes formacions minerals modelades per la força dels vents i l'aigua, que al llarg dels mil·lenis han anat desgastant les capes sorrenques fins a arribar a dibuixar xemeneies i xaragalls certament espectaculars que, en una dimensió més modesta, recorden les que es veuen a la Capadòcia turca.

219. Les gorges de Carançà i les gorges de la Fou

A les gorges de Carançà es pot caminar per damunt les aigües d'un riu de muntanya gràcies a les passarel·les metàl·liques que ressegueixen el curs d'aigua. Més estretes i profundes, ab parets de 200 metres, les gorges de la Fou també permeten circular pel seu interior.

220. Prats de Molló

Situada a l'Alt Vallespir, Prats de Molló havia estat una vila important del comtat de Besalú, que adquirí una gran importància estratègica. La vila medieval es va veure fortificada al segle XVII per Vauban. Un camí cobert la uneix amb el fort de la Guàrdia, ciutadella militar amb un antic castell medieval.

221. El castell de Salses

La fortalesa de Salses va ser construïda cap a la fi del segle XV per Isabel de Castella i Ferran II d'Aragó, i des d'aleshores vigila la plana del Rosselló, al costat de l'estany de Salses. Magníficament conservada, destaca per la seva posició semisoterrada, la seva geometria rigurosa i el gruix dels seus murs.

222. Cotlliure

Cotlliure és un petit port de la Catalunya del Nord a recer d'una cala on es barregen les aigües del Mediterrani i els últims contraforts de la serralada pirinenca. La Vila Vella, que coincideix amb l'antic barri mariner, havia estat emmurallada, i encara conserva dos antics portals, a més de la torre de defensa, símbol de la població, convertida avui en campanar de l'església.

223. Vilafranca de Conflent

L'antiga capital del Conflent conserva intactes les empremtes de la història, que el 1693 la portaren a esdevenir tristament la fortalesa de la mà de Vauban, l'enginyer militar del rei Lluís XIV. Vilafranca fou declarada patrimoni de la humanitat, amb el conjunt de fortificacions que Vauban va construir a l'Estat francès.

224. Santa Maria de Serrabona

El priorat romànic de Serrabona, un dels grans monestirs d'Occitània juntament amb el de Sant Martí del Canigó i l'abadia de Sant Miquel de Cuixà, fou edificat el 1082. L'element que li dona renom és la tribuna de l'església, amb precioses talles en pedra (especialment lleons) esculpides en granit rosa del Rosselló.

FRANJA DE PONENT

225. Espadats del pantà de Canelles

La trobada de la Noguera Pallaresa amb la serralada del Montsec permet gaudir de paisatges agosarats al pantà de Canelles, amb aigües fondes i parets verticals que s'alcen centenars de metres. Crida l'atenció la muralla de Finestres, dues fileres de roques punxegudes que s'endinsen a l'aigua i en tornen a sortir.

226. Els estrets del Parrisal

El Matarranya, que vertebrava la part meridional de la Franja de Ponent, té a Beseit un paratge bellíssim: el Parrisal. Aquí el curs s'estreny i passa entre passadissos impossibles, fent salts d'aigua i obrint-se per formar basses de gran bellesa, que es poden recórrer per passarel·les de fusta que sobrevolen el riu.

227. La catedral de Sant Vicenç a Roda d'Isàvena

Sembla impossible que un poblet com Roda d'Isàvena tingui catedral. L'església es remunta al segle XI, quan aquesta part de la Baixa Ribagorça era un comtat. Va ser aleshores quan es va construir el temple, que inclou el sarcòfag de Sant Ramon, i la seva túnica i sandàlies.

228. Vall-de-roures

És el conjunt monumental més bell de la Franja de Ponent. Té carrers esglaonats i estrets, amb diversos arcs romànics i gòtics. En destaquen el pont sobre el Matarranya, que és porta d'entrada a la localitat, i el castell palau, edificat sobre una antiga fortalesa àrab.

229. Calaceit

El nucli antic de la vila forma un conjunt arquitectònic majestuós, on cal destacar la Casa de la Vila, construïda a la primeria del segle XVII damunt els bonics porxos de la Llonja; la façana de l'església de Santa Maria, decorada amb columnes salomòniques, i les restes de muralla, que conserven dues de les antigues portes que tancaven la vila.

PAÍS VALENCIÀ

230. El palmerar d'Elx

Dissenyat pels àrabs, el palmerar d'Elx ja devia tenir la seva fesomia actual pels volts del segle X, i va ser declarat patrimoni de la humanitat l'any 2000. Fragmentat en diversos horts, el més espectacular es l'Hort del Cura, on creix la palmera Imperial, un exemplar únic amb set braços nascuts d'un mateix tronc.

231. El nucli vell i el castell de Xàtiva

Al cor del País Valencià, Xàtiva és un enclavament cultural i històric de primer ordre, bressol de dos papes, Calixt III i Alexandre VI. La riquesa del seu nucli antic, esquitxat de palaus i precioses fonts, i la grandiositat del seu castell, enfilat a la Serra Vernissa, han fet que la ciutat hagi estat declarada conjunt històric artístic.

232. La Llotja de la Seda de València

Un dels edificis més bells de l'arquitectura civil europea, construït entre el 1482 i el 1492. En destaca la gran Sala de Contractació, un espai sustentat sobre 10 columnes que a la cúpula formen quadres estrellats.

233. Vall de Gallinera

Al nord d'Alacant, està formada per vuit poblacions que van romandre ocupades gairebé sis segles pels àrabs. A l'entrada de la vall hi ha el castell d'Alcalà o Benissili, d'origen islàmic, i el segueixen nuclis com Alpatró i Benialí, i el castell de Benirrama, de l'època de Jaume I.

234. El nucli antic de Sagunt

Sagunt és una ciutat bimil·lenària que ofereix un dels més bells conjunts monumentals que va llegar la romanització a la Península. Al castell, sobre un turó que domina la ciutat, se situen les restes del fòrum romà. El conjunt es completa amb el teatre romà i la jueria.

235. El penyal d'Ifac

Aquesta enorme mola calcària que s'eleva fins a 332 metres sobre el mar, tanca pel nord la badia de Calp. Aquest paratge de 47 hectàrees va ser declarat parc natural el 1987. A la cara nord del penyal se situa el Centre de Visitants del Parc Natural, des d'on es pot pujar fins el cim per un camí amb una bona vista, en un itinerari de si fa no fa dues hores i mitja.

236. Ares del Maestrat

Situat a 1.195 m i al peu de la mola del castell, Ares ha sigut enclavament habitat des de la prehistòria, amb un ric llegat de pintures rupestres. El nucli antic conserva exemples d'arquitectura medieval com l'antiga llotja, amb arcs gòtics mudèjars del segle XIV, o l'edifici de l'Ajuntament que dóna a la plaça Major.

237. La serra d'Irta

El Parc Natural de la Serra d'Irta, al terme de Peñíscola, discorre en paral·lel a la costa, on forma penya-segats, platges de sorra i recòndites cales que constitueixen una de les últimes zones verges del litoral valencià. Del patrimoni arquitectònic despunten el castell de Xivert i el de Polpís, de l'orde del Temple.

238. Tabarca

És una petita roca de menys de dos quilòmetres de llarg, pertany al municipi d'Alacant, però es troba més a prop de la costa de Santa Pola. El poble conserva restes del recinte emmurallat manat construir el 1769 com a defensa dels atacs dels pirates, així com un entorn d'aigües cristal·lines declarades reserva marina.

ILLES BALEARS

239. El santuari de Lluç

Autèntic cor espiritual de Mallorca, el santuari de Lluç es troba en un dels llocs més recòndits i bonics de la serra de Tramuntana. Es va edificar entre els segles XVII i XVIII i després va ser modificat per Antoni Gaudí, responsable del presbiteri actual. Dos cops al dia es poden escoltar les veus angelicals dels Blauets, l'escolania de Lluç.

240. Els mercats del peix de Menorca

Menorca té racons on sembla que el temps s'hagi aturat, com la plaça porticada de la Llibertat, a Ciutadella, que acull en el seu nucli central el quiosc del peix fresc. A Maó, el vell mercat del Peix és a la plaça del Carme, amb parades de marisc i peix fresc on també s pot gaudir de tapes, vins i altres productes de l'illa.

241. L'illa de Cabrera

L'any 1991, Cabrera va convertir-se en el primer parc nacional marítim terrestre de l'Estat, després d'haver estat molts anys territori de maniobres militars. Avui aquest grup d'illots ple d'ocells és una de les joies naturals més preuades de les Balears.

242. Can Joan de s'Aigo

Una de les tradicions més arrelades a Palma és anar a Can Joan de s'Aigo a prendre xocolata amb ensaimades després de la celebració de les Matines, la nit de Nadal, o a gaudir d'un gelat artesà després de la missa del Corpus. Fundat l'any 1700, aquest establiment forma part de la història de la ciutat.

243. S'albufera des Grau

Considerada el nucli central de la Reserva de la Biosfera de l'illa de Menorca, s'albufera des Grau presenta un sistema de marjals, separats de la Mediterrània per uns cinturons de dunes, pel qual mostren predilecció moltes espècies d'aus aquàtiques. Aquesta reserva inclou les zones pròximes d'illa d'en Colom, cap de Favàritx i Prat de Morella.

244. El poblat talaiòtic Talatí de Dalt

El santuari prehistòric de Talatí de Dalt segurament va estar habitat 2.500 anys abans de la nostra era, però és entre els segles IV i II aC quan es duen a terme les construccions monumentals que podem observar avui, com el santuari de taula, que els arqueòlegs creuen que tenia una funció cerimonial.

245. El pla de Corona d'Eivissa

El pla de Corona ens recorda que encara hi ha món agrícola a la cosmopolita Eivissa. Entre Sant Antoni de Portmany i Sant Joan de Labritja els ametllers presideixen la majoria de camps, i les vinyes es cuiden per extreure'n el vi blanc.

246. S'Aranjassa i el camí d'en Kane

Menorca té racons i paratges emblemàtics com el camí d'en Kane, una ruta entre masies i pastures que fa des Mercadal a Maó; o el lloc de s'Aranjassa, porta d'accés al barranc d'Algendar, un punt amb molta biodiversitat.

247. El cap de Barbaria

Des de Sant Francesc, capital de Formentera, en direcció sud, s'estén el triangular cap de Barbaria, un sortint rocós amb forma de dent que acaba en un pronunciat morro coronat pel far. El terreny desèrtic dibuixa un paisatge de bellesa agresta, amb roques i arbustos.

248. La figuera na Blanca d'en Mestre

Aquesta sorprenent figuera de més de 100 anys de vida i 350 metres quadrats de superfície, al centre de Formentera, és fruit d'una tècnica tradicional consistent a posar puntals al voltant del tronc, que fan de suport a les branques.

249. Ses Salines d'Eivissa i Formentera

Entre les Pitiüses, des del sud d'Eivissa fins el nord de Formentera, incloent-hi el braç de mar que les separa, s'estén un territori destinat des de molt antic a la producció de sal, format per estanys mil·lenaris, platges d'aigües crisal·lines i un fons marí excepcional.

250. El poblat fenici de sa Caleta

Situat en un enclavament de gran valor paisatgístic, un penya-segat vermellós rosegat pel mar, el poblat de sa Caleta és un jaciment arqueològic fonamental per conèixer la colonització fenícia. Devia ser un nucli de gran envergadura, l'origen del qual es remunta al segle VIII aC. És patrimoni de la humanitat.